

70. OBLJETNICA

**U NEDJELJU 10. TRAVNJA 2011. U DONJIM MOSTIMA
KOMEMORACIJA U 11:00 SATI NA GROBLJU
SV. MISA ZA PRVE ŽRTVE 12 POUBIJANIH HRVATSKIH SELJAKA
U 12:00 U CRKVI SV. BENEDIKTA
MISU PREDVODE:
VARAŽDINSKI BISKUP MONS. JOSIP MRZLJAK
I BJELOVARSKI BISKUP DR. MONS. VJEKOSLAV HUZZAK**

Istina o proglašenju Hrvatske države u Bjelovaru 8. travnja 1941.

**i istina o ratnom zločinu u Donjim Mostima
mijenja hrvatsku povijest!**

**Prvi ratni zločin
u Drugom svjetskom ratu počinjen je
na Veliki četvrtak 10. travnja 1941. u 11 sati
od srbo-četnika
nad hrvatskim seljacima u Donjim Mostima!**

**Zločin je počinio srpsko-četnički
2. konjanički puk "Car Dušan Silni"
iz Virovitice
nad 12 hrvatskih seljaka Donjih Mosti.**

USKORO OBAVIJEST O ORGANIZIRANOM PRIJEVOZU U DONJE MOSTE

DRUŠTVO ZA OBILJEŽAVANJE GROBIŠTA RATNIH I PORATNIH ŽRTAVA

Kolodvorska 3, 42 000 Varaždin 098-961-93-15

Žiro račun 2360000-1101736832, MB 01517163, OIB 20358865131

Izvjješće - Sedamdeseta obljetnica prvog ratnog zločina u Donjim Mostima

I ove godine sudjelovali smo na Spomen sjećanju prvog ratnog zločina Drugog svjetskog rata koje su izvršili četnici i ostaci starojugoslavenske vojske u naselju Donji Mosti, u istoimenoj župi Varaždinske biskupije. Na području koje je u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Spomenikom je obilježeno zahvaljujući angažiranju Zdravka Ivkovića i članova Matice hrvatske Bjelovar.

Na put prema Bjelovaru krenuli smo iz Križovljana, iz općine Cestica ujutro u 8 sati, a prethodno smo kod Nadice Levanić, vlasnice „Krizanteme“ podigli vijenac koji će se u spomen na žrtve položiti kod spomen obilježja na groblju u Donjim Mostima. Na put smo krenuli Boris Veselnik, Blaž i Franjo Talan, a u Koprivnici su nam se pridružili Zlatko Pišpek i Ivo Trojko iz Kotoribe.

Na groblje u Donjim Mostima došli smo oko 9 sati i 45 minuta tako da je ostalo vremena za pozdraviti se s prijateljima koji su se i ove godine došli pokloniti žrtvama i moliti za Domovinu i prešućivane žrtve ratnih i poratnih stradanja Drugog svjetskog rata.

Nešto iza deset sati započela je komemoracija, a po prvi puta prisustvovala su joj i dvojica biskupa, mons. Josip Mrzljak, varaždinski biskup i nešto bliži, mons. Vjekoslav Huzjak, biskup Bjelovarsko-križevačke biskupije. U ime Odbora za podizanje spomen obilježja prešućivanim hrvatskim žrtvama II. svjetskog rata i poraća s područja Bjelovarsko bilogorske županije, Povjerenstva za očuvanje, skrb i obilježavanje travanjskih događaja u Donjim Mostima 1941. , prisutne je pozdravila Anamarija Tuškan.

Hrvatsku himnu izveo je pjevački zbor OŠ Mirka Pereša iz Kapele pod vodstvom učiteljice Martine Laklija, a nakon toga minutom šutnje odana je počast svim hrvatskim žrtvama II. Svjetskog rata i poraća s područja Bjelovarsko-bilogorske županije, svim hrvatskim braniteljima i svima onima koji su svoje živote položili na oltar domovine te prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu.

O stradanjima u Donjim Mostima i prešućenim žrtvama Bjelovarsko-bilogorske županije

Potom se okupljenima obratila, u ime Matice Hrvatske – ogranka Bjelovar i Povjerenstva za očuvanje, skrb i obilježavanje travanjskih događaja u Donjim Mostima 1941., prof. Anita Blažeković, koja je rekla:

Poštovani sudionici današnjeg spomena!

20. stoljeće je najtragičnije razdoblje naše povijesti. Promijenili smo i državne i gospodarske sustave te imali velike demografske gubitke. Prema nekim procjenama, u Prvom svj. ratu izgubili smo oko 130 000 ljudi. Prva jugoslavenska država započela je nasiljem 5. prosinca 1918. u Zagrebu kada su jugoslavenski žandari pobili 13, a ranili 17 domobrana i građana. Do početaka 2. svj. rata na području Bjelovarsko bilogorske županija jugoslavenski su žandari ubili 20 Hrvata. Kraljevina Jugoslavija bila je zasnovana na nasilju, a na takav je način doživjela i svoj kraj. Komunistička Jugoslavija svoje temelje gradi pomoću masovnih zločina nad Hrvatima u 2. svj. ratu i poraću, a 90.-ih nestaje i ruši se u prah, ponovno upotrijebivši silu i zločin kao svoju tehnologiju. Dakle, ovaj spomenik svjedoči o zločinima nad Hrvatima u obje Jugoslavije. Budući da se ove godine navršava 70. obljetnica od početka rata na ovim prostorima, smatram bitnim iznijeti kratak pregled događaja.

U Bjelovaru proglašena samostalan Hrvatska

Početak 2. svj. rata u Bjelovaru su bile smještene 108., 42. i 40. pukovnija koje su u prvim danima rata odigrale važne uloge. Naime, narednik strojničke satnije 108. pukovnije Ivan Čvek uz pomoć svojih suradnika u blizini V. Grđevca 7./8. travnja 1941. diže pobunu i otkazuje poslušnost jugoslavenskim časnicima. Uskoro im se pridružuju 42. i 40. pukovnija na čelu s pričuvnim poručnikom Leopoldom Supančićem te kreću prema Bjelovaru. Prilikom ulaska izvidnice 108.

pukovnije u Bjelovar jugoslavenski su žandari u Rusanovoj ulici ubili dvojicu pobunjenih vojnika, a trojicu teško ranili. Sljedećeg dana od zločinačke ruke stradalo je još 6 Hrvata (civila), a do kraja travnja ukupno 33. Tijekom ustanka razoružano je i nekoliko stotina zatečenih jugoslavenskih vojnika i oko 100 časnika i dočasnika i nijedan nije ubijen. Jedan dio pročetnički nastrojenih vojnika i oficira uspio je pobjeći i povezati se s pojedinim četnicima i četničkim skupinama u okolici grada. Njihovo je središte bilo u selu Narti gdje se zaustavila četnička postrojba pod zapovjedništvom majora Naumovića. Ti su četnici namjeravali napasti Bjelovar te su slali prijeteće ultimatum, no hrvatske su ih straže u tome spriječile. Nakon što je u samom gradu Bjelovaru srušena jugoslavenska vlast, u utorak 8. travnja 1941. gradonačelnik dr. Julije Makanec proglasio je hrvatsku državu.

Uskoro su i vojnici dviju vozaarskih pukovnija smještenih u Gudovcu također predali oružje i stavili se na raspolaganje novom hrvatskom zapovjedništvu. Slično se događalo i na podravskim borbenim odredištima, a 9. travnja 1941. oko 200 pripadnika Hrvatske seljačke zaštite i nešto vojnika iz 108. i 42. pukovnije zauzeli su žandarmerijsku stanicu i razoružali žandare u Garešnici.

Istoga dana, 9. travnja 1941., kod Peteranca, II. konjički puk jugoslavenske vojske „Car Dušan Silni“ sukobljava se s Nijemcima i nakon nekoliko poginulih povlači se i kreće prema Bjelovaru ugušiti pobunu. Prenočili su u D. Mostima. Neki mještani zbog događaja u Bjelovaru, ali i da pomognu hrvatskoj državi u Bjelovaru, pomišljaju na mogućnost razoružavanja vojnika. Mještani uglavnom nisu imali nikakvo oružje, oni su svoj naum pokušali ostvariti uvjeravanjem vojnika, kako je rat završen i kako im je najbolje otići svojim kućama. Marta Sarić, mještanka sela Mosti, prisjeća se kako je kod njih u kući na doručku bio jedan jugoslavenski vojnik, inače zadužen za prijevoz (rodom iz Banove Jaruge). Nakon što se začuo pucanj, vojnik je savjetovao da se sakriju jer neće biti dobro. Marta je sakrila i njega i svoga supruga, a malo zatim i još neke mještane te im tako spasila živote. Ubrzo se začula pucnjava i uzvici: “Kolji, pali, vojno sve!” Tragična bilanca ove pucnjave je 11 ubijenih hrvatskih civila. Njihova imena su:

1. Josip Kovačić 2. Bolto Pavlović 3. Ludvig Rupić 4. Stjepan Herceg 5. Josip Bugarin 6. Bolto Seđak 7. Franjo Rupić 8. Martin Blažeković 9. Andrija Pevec 10. Josip Rožmarić i 11. Stjepan Šifkorn

To je prvi masovni zločin počinjen petoga dana rata! Istoga su dana četnici u Zrinskoj zaklali Ivana Blažekovića koji je napustio jugoslavensku vojsku i vraćao se kući. Nakon počinjenog zločina, II. konjički puk "Car Dušan Silni" krenuo je prema Bjelovaru. Nijemci su toga dana došli u Bjelovar i sa svojim tenkovima dočekali četničke konjanike u predgrađima na Križevačkoj cesti i Hrgovljanima i razbili ih tako da su uz velike gubitke bili prisiljeni na predaju. Za vrijeme 2. svjetskog rata i poraća iz sva tri sela Mosti smrtno je stradala 71 prešućivana žrtva, a među njima i svećenik Viktor Müller kojega su partizani u ožujku 1945. odveli i ubili na nepoznatom mjestu. Spomenik iza nas govori i o tom vremenu.

Jugo-Hrvati sustavno prešućuju žrtve, a postoje i Hrvati koji gledaju samo vlastite interese

Ovi su događaji sustavno prešućivani u bivšoj državi, ali ni danas se ne spominju u povijesnim udžbenicima. Jugo-Hrvati, posebice ako su dodatno i jugokomunistički orijentirani, neće se odreći svojih stajališta i pogleda, neće preispitati svoje mišljenje i pogledati činjenicama u oči jer su jugo-komunističke dogme očito duboko usidrene u njihovim glavama. Važno je istaknuti da su tim mišljenjima zarazili i dio hrvatske inteligencije tako da se kontinuitet prikrivanja i zanemarivanja nastavlja. Naravno postoje i „Hrvati“ koji djeluju u raznim institucijama, ali gledaju isključivo vlastite interese i njima sve podređuju. Na svu sreću postoji i ona istinska Hrvatska koju predstavljamo, između ostalih, svi mi koji smo se danas ovdje okupili jer smo svjesni činjenice da nema Hrvatske bez istine. Nadamo se da će nas dogodine biti više i to iz svih krajeva Hrvatske. U ime MH Ogranak Bjelovar zahvaljujem svima Vama što ste posjetili ovo malo mjesto i sudjelovali u spomenu na ovaj, za hrvatsku povijest, važan događaj.

Potom se nazočnima obratio i načelnik općine Kapela, Danijel Kovačec, a u ime Hrvatskog društva političkih zarobljenika Koprivničko-križevačke županije govorila je Slavica Handke. U ime Zdruga udruga iz Zagreba govorio je Mile Stand te zamjenik gradonačelnika grada Bjelovara, Ante Topalović, a nazočnima se obratio i Miroslav Čačija, župana Bjelovarsko-bilogorske županije.

Potom je uslijedio recitatorski dio u kojem je Helena Knežević, učenica 6. razreda OŠ Kapela recitala stihove Antuna Gustava Matoša „1909“, a nešto starija Elena Zlatec kazivala je stihove pjesme „Bogečko groblje“ Dragutina Domjanića. Potom je opet nastupio zbor OŠ, pod vodstvom Martine Laklija, koji je izveo pjesmu „Živjela Hrvatska“.

Uslijedilo je polaganje vijenaca i paljenje svijeća, a vijence su položili predstavnici: Hrvatskog žrtvoslovnog društva iz Zagreba, Bjelovarsko-bilogorske županije i Odbora za podizanje spomen obilježja prešućivanim hrvatskim žrtvama II. svjetskog rata i poraća s područja Bjelovarsko-bilogorske županije, Udruge Macelj 1945., Zdruga udruga iz Zagreba (HOZ Jazovka, Hrvatski obrambeni red), Veterani V. gardijske brigade „Sokolovi“, Udruge bosansko-hercegovačkih Hrvata iz Zagreba, Udruge Hrvatski domobran iz Zagreba, Daruvara i Sirač te Matice Hrvatske Daruvar, Udruge Hrvatski domobran iz Slatine, Koprivnice i Virovitice, Hrvatskog društva političkih zarobljenika Koprivničko-križevačke županije, Društva za obilježavanje grobišta Varaždin i Čakovec, Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata, Udruge veterana Domovinskog rata Bjelovarsko-bilogorske županije, Hrvatskog društva političkih zatvorenika Bjelovar, Općinske organizacije Hrvatske seljačke stranke Kapela, Matice Hrvatske – ogranka Bjelovar, Općine Kapela te Županijske organizacije Hrvatske demokratske zajednice i Udruge Hrvatski domobran iz Bjelovar,

Potom je uslijedila molitva koju je predvodio biskup Josip Mrzljak, u prisutnosti bjelovarskog biskupa mons. Vjekoslava Huzjaka, i domaćeg župnika Maria Filipovića.

Nakon molitve uputili smo se svi do župne crkve Svetog Benedikta gdje je misu predvodio varaždinski biskup Mrzljak, a propovijed je održao mons Vjekoslav Huzjak. U koncelebraciji su još sudjelovali i svećenici fra Marko Malović, župnik bjelovarske župe sv. Antuna Padovanskog, vlč Marko Đurin, tajnik varaždinskog biskupa i vlč Mario Filipović, koji je na kraju mise istaknuo da su župu Donji Mosti prvi puta posjetila dvojica biskupa, a zahvalio je i hodočasnicima koji su s raznih strana došli moliti i odati počast žrtvama.

U spomen na žrtve naselja Donji, Srednji i Gornji Mosti podignut je spomenik s upisanim imenima žrtava, a to su:

PREŠUĆIVANE ŽRTVE 2. SVJ. RATA I PORAČA IZ SELA

DONJI, GORNJI I SREDNJI MOSTI

<u><i>Donji Mosti</i></u>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Josip Bugarin 2. Andrija Crnjak 3. Franjo Crnjak 4. Ivan Crnjak 5. Ivan Crnjak 6. Stjepan Cvrtila 7. Mato Filipan 8. Stjepan Filipan 9. Ivan Frajtić 10. Stjepan Frajtić 11. Ivan Gidija 12. Ignac Ištvanić 13. Franca Jendrić 14. Zlatko Jendrić 15. Josip Kovač	<ol style="list-style-type: none"> 16. Ivan Kramberger 17. Đuro Kuktić 18. vlač Viktor Müller, župnik 19. Andrija Pevec 20. Davorin Pevec 21. Katarina Pevec 22. Ivan Pintarić 23. Mirko Pintarić 24. Ivan Račić 25. Stjepan Ružman 26. Luka Srebrenović 27. Lovro Šćuric 28. Ivan Tkalčec 29. Mijo Tkalčec
<u><i>Gornji Mosti</i></u>	<u><i>Srednji Mosti</i></u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Alojzije Bali 2. Ivan Bartolić 3. Davorin – Martin Blažeković 4. Ivan Blažeković (r. 1906.) 5. Ivan Blažeković (r. 1908.) 6. Ivan Blažeković (r. 1912.) 7. Ivan Blažeković (r. 1913.) 8. Ivan Blažeković (r. 1925.) 9. Josip Blažeković (r. 1922.) 10. Josip Blažeković (r. 1926.) 11. Josip Blažeković (r. 1. kolovoza 1926.) 12. Mato Blažeković 13. Stjepan Blažeković 14. Marica Crnjak 15. Stjepan Crnjak 16. Đuro Ištvanović 17. Ivan Ivanović 18. Leon Lončar 19. Josip Maljak 20. Luka Markovinović 21. Đuro Marcijuš 22. Ivan Marcijuš 23. Stjepan Šifkorn	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ivan Bednaić 2. Ivan Blažeković 3. Mijo Botinčan 4. Josip Gašparić 5. Ivan Habijanec 6. Stjepan Herceg 7. Josip Imbrišić 8. Ljudevit Jagušić 9. Franjo Jakupec 10. Vilim Janžek 11. Bolto Pavlović 12. Josip Rupiće 13. Ljudevit Rupiće 14. Marija Rupiće 15. Šimun Rupiće 16. Tomo Rupiće 17. Viktor Rupiće 18. Josip Sitar 19. Franjo Šoštarić

Nekoliko fotografija snimljenih za komemoracije i mise zadušnice, a tu je i zbor OŠ Kapela.
Zapisao franjo talan, predsjednik Društva

